

Das Latweeschu draugs.

1838. 7 Avrill.

14ta lappa.

Zauna sinna.

Is Pehterburges. Gohdigs Kreewu semneeks, Fedor Petelin wahrda, ne fenn grahmatu rakstijis awihschu apgahdatajam, isstahstidams, kahda flimiba gaddijusees winna un zittu lauschu gohwim, un luhgdams padohmu, ko pee schahs flimmibas ar lohpineem buhs darriht. Winna wahrdi skann ta: "Janwar-mehnesim eesahsoht, muhsu zeema wiffi gohwu lohpi, zits pakkat zittu, palikke flimmi ar tahdu sawadu flimmibu, ko pawiffam ne pasinnam, un kas rahdijahs schä: lohpiini ne ehde, ne grimmoja wairs, palikke gurdeni, azzis rahdijahs, neffaidras, mehle mettahs balta un lohpi us pussi masak' peena dewe. Weidsoht muhsu seewas flaufdamas usgahje pee tesmina ihstas balles, kas auge leelakas un breede. — Kad nu schahda flimmba muhsu widdu pee lohpeem ne kad wehl naw redseta, tad arri ne mas ne sinnajam, ko pee tam darriht; ir paschi muhsu wezzaki mums pahr to ne ko ne warreja isteift. Mellejam padohmu tannis awihses, kas mams jau daschu derrigu sinna atnessuschas, bet ir tur, starp wiffahm mahzibahm pahr gohwju flimmibahm, ne atraddam ne wahrdinu pahr gohwju balleshm, nei arri kahdu padohmu scho flimmibu nowehrft. — Raut gan scho reis ar balleshm ne kahda zitta leelaka nelaima usnahje, tad tomehr ne warr galwoht, ka tahda auksta laikä ikreis ta warr isdohtees; un ka, ja tahda liksta zittu reis useetu, warretum sinnaht, kas jadarra to fargah, tad greeschamees ar sawu luhgfschanu pee muhsu awihschu apgahdataju, kas ar sawahm labbahm mahzibahm mums jau tik dauds labbu darrija, lai muhs arri pamahzitu, kas pee schahdas balles flimmibas darrams, ka ne usnahk jo leelaka nelaima? Zapatt arri luhdsam zittus muhsu awihschu lassitajus, kas, warr buht, scho flimmibu jau fenn usgahjufchi pee saweem lohpeem, un laikam arri jau panahkufchi, kas tad jadarra, lai tee pahr scho leetu muhs pamahza, tad meh's teem firsnigi pateikdami, winnu mahzibas tikufchi peepildisim." — Awihschu apgahdatajus us scho grahmatu atbild ar mihlgeem wahrdeem ta: "Ar leetu preeku eeraugam, ka muhsu semneeki sahk jo deenas jo wairak usmannigi buht sawa mahjas buhschana, jau sajehd's un samanna wiffas leetas jo labbak"; jau sinn, kur teem kas truhkft; zitteem arri darra sinnamu, ko panahkufchi, un padohmu luhds, kur ne sinn paschi lihdsesees, ko teem arri teescham ifkars, kas tik sinn lihdscht, labprah't pasneegs. — Papreeksch meh's paschi stahstisim, ka schi flimmba, kas pehz

tahm isstahstahm simehm leekahs buht gohwju bakkas, naw ne kahda flitta flimmiba un tur ne kahdas sahles ne wajaga. Zif ween, ka tahdu flimmu lohpu wajag' fargah' no aukstuma, ka bakkas ne teef aiskawetas augt, jo tas ne buhtu labbi. — Winnas weegli pasihstamas un, prohti, pee schahm simehm: Pee tesmina gaddahs papreeksch sarkani plekki, kas pa 4 lihds 6 deenahm peenemahs; tad pehz 11 lihds 13 deenahm gaddahs us katra plekkischa masa tulsniha, kam eekschâ rohnahs tihrs, glumisch drehgnums. Schihs tulsninas pahrpitihst un tur paleef pazeeta krewele, kam appakfschâ sawads puhshnains augons gaddahs. Schee mehds nosust pa 4, wiff' wehlat' pa 8 deenahm, un tai weeta paleef rehta. Ur to nu wiffa flimmiba pa gallam. — Daschu reis' gan te wehl zekahs negants trums, ko ne warr ta atstah, bet to wajag' tiklufchi ismasgah' woi ar rendenu woi ar tahdu uhdeni, kurrâ papreeksch gabbalinu alluhna iskaufeja, zaur ko tad driht nemmahs dsiht. — Kaut jet muhsu lassitaji tahs labbas mahzibas, ko te daschu reis' useet, arri ar ihstu sinu liktu wehrâ, un fur teem kas wajadsetu sinaschanâ, mums pah' to laistu sinu, jo meh's katrâ brihdi essam gattawi ar labbu padohmu, zif spehdami, katram palihdseht. (G. E.)

• Sinna pah' jaunu gramatur.

Zfkatram sinams, ka gohwju lohpi semneekem wajadfiga manta; jo schee teem ne ween dohd peenu, fweestu un daschu zittu aisleiju, bet arri semmi darra augligu fuhdodami un eenes daschu baltu rubli. Zapehz arri ifkatris semmaturvis pah' teem ruhpejahs, tohs pirl woi pats audsina, un kohpj, zif spehdams. Un, kas proht tohs kohpt kâ peenahkaks, tas leelu labbumu reds un bauda no teem. Bet gan arri dauds fainneeki, kâ arri mohderes, kaut gan labprah' turra gohwis, taf ne reds dauds labbuma no tahm, un tas nah' zaur to, ka ne wihscho paschi, woi ne sinn labbi, kâ ihsten' gohwis audsinajamas un kohpjamas. Zadehl gan preezasees lohpu kohpeji, kad te sinu dohdam pah' tahdu gramatur, kurrâ pee tam wajadfigas un itten derrigas sinas atraddihs. Winnas wirfrakts ta flann:

"Pamahzischana mohderehm, kâ pee lohpu-kohpschanas buhs turretees, schihm par labbu sarakstita no Wilka Adolphi. Pahrtulkschana Latweeschu walloda sagahdata no W. Pantenius, Zelgawas Latweeschu rihta mahzitaja. Zelgawâ, rakstôs eespeesta pee J. W. Steffenhagen un dehla. 1837." (VIII. un 91 lappu pusses Sniffi.)

Schi gramatur nu gan ne tif ween mohderehm derriga buhs, bet if katram, kas lohpu kohpschanu mihto, un wehlahs jo deenas us preekschu kluht atsichchanâ. Jo te atrohn: 1) No ka warr labbu mohderi pasiht; 2) kâ buhs lohpus mittinahr un kohpt; 3) kâ lohpus buhs flaukt, un kâ ar peenu darriht; 4) kâ tellus buhs audsinaht; 5) kâ lohpi isfargajami no fehrgahm, no zittahm nelainehm, un kas pee daschadahm flimmibahm wehrâ jaleek; un, beidsoht peeliktes ih's rullis pah' to, kas mohderei ifdeenas jadarra. Tas wiff te itt jauki un skaidri teef mahzih's, ka if katris to weegli warrehs saprast. Zizzam arri, ka no firds pateizibu

dohs tam zeenigam dakter-kungam, kas, pats wiffu, fo tē mahza, ilgi isprohwējis, labbu atraddis un tad zitteem par labbu farakstijis. Lihds schim, Deewam schehl, daschs semnturris, sawu lohpinu, kas dascham labbam ta weeniga manta, paspehleja zaur to, ka ihsten ne sinuaja, kà ar to apeetees un daschs leelmuttis to apmahnija, kas usnehmahs ahrsteh, ar sawu skunsti leelidamees, un tiffam ahrsteja, kamehr pawaddija ais sehtas. Bet scho grahmatu ar apdohmu lassijis un pehz tahs turredamees, if katris gan pats labbi prattihis, kas winnam pee sawa lohpija jadarra un to, ja pats ween wihschohs, usturrehs ne ween pee labbas wesselibas, bet arri pee branguma un spehka, un tas tam atmaksahs wiffu darbu un puhles ar baggatu fwehtibu.

Sewischki gan schi grahmata derriga lohpu rentineekeem woi mohderehm, kas lohpus us renti nemm no kungeem. Ta winneem buhs par stubra-akmini, us kurre warrehs zelt sawu kontrakti ar kungeem, fazzidami: "Zeenigs tehws, jeb zeeniga mahte, neggi jums patiktu daktera Adolphi-kunga grahmatu likt muins abbeem par zekka-rahdiraju, tà, ka mannim teel, fo muischas tai grahmatà sohka, un es dohfschu, kas pehz schihs pamahzischanas mohderei jadohd." — Schi lohiti uswehlejama grahmata gattawi eeseeta dabujama par pufsrubli fudr. naudas Zelgawà pee Latweeschu draudsēs rihta mahzitaja W. Pantenius un Nihgà tamm namnà un istabà, fur schahs lappas isdohd.

— s — n.

• Rà lohiti geld mahzitees labbi rehkinahit.

I.

Rahds baggats kungs wezids laikds mekleja labbu sirgu piekt, un tik fo winfsch to bij daudsinajis, tad ar' atraddahs wihrs ar brangu flepperi. — "Ro sirgs makfa?" kungs prassija. — "Ne wiffai dauds," tas pahrdewejs atbildeja, "kad jums tik ta wihsē patiktu, kà es gribbu makfu neme!" — "Nu! kahda tad schi buhs?" — "Es gribbu, zeenigs kungs, ka juhs man par 20 stundehm to makfu dohtut, prohti tà, ka juhs man pirmà stundē 1 kapeiku, ohtrà stundē 2 kapeikus, tre schà 4 kapeikus, zettortà 8 kapeikus un tà ar katru stundi ohtri tik dauds, ne kà preekschajà stundē, kamehr wiffas 20 stundes buhs pa gallam." — "Labbi," tà kungs, smeedamees, fazzija, "ar to es esmu ar meeru," un tuhliht rohku pehz lihfohpa atsteepe, un magaritschu dsehre. — Bet par kahdu brihdi tas pahrdewejs fazzija: "es luhdsu, zeenigs kungs, ka juhs sawu sohlichanu, man to sirgu us to jaunu wihsē makfahit, us papihri usrakstittut, un pee teefas to apstiprinatut." — "Rapehz ne?" tas kungs fazzija, "ir ar to esmu meerà;" — un tuhda tee abbi gahje pee teefas, fur tà, kà bij norunnahits, wiff' tikke usrakstihits, ar teefas kungu wahrdeem apstiprinahits, un no pascha pirzeja appaksch-rakstita wahda apleezinahits. — Mahjâs nahjis, kungs nu apsehдах un eefahje rehkinahit, ar weenu zerredams, ka tur pasaul' dauds ne buhschoht jamakfa, kad tik pa kapeikeem par stundi makfahs, kaut ir ar katru stundi tee skairli par dubbultu wairojahs. Winfsch rehkina un rehkina; un raug', pee 8tas stundes jau 1 rublis un 28 kapeiki, un pee 13tas stundes jau 40 rubl. 96 kap. sakrahjahs. Wehl

gauschji ne bihstahs, ka buhs pahreeku leela maffaschana, bet kad pee 15tas stundes atrohn, ka jau 163 rubl. un 84 kap. istaisahs, tad fahk galwu krattih, un nu ar bailehm lihds gallam rehkinah; un pee katras stundes us preekfchu tam wairak schaufschalas pahreet, un ar bailehm no krehla gribbeja nokrist, pee 20tas stundes eeraudsidsams, ka jau 5242 rubli un 88 kap. fassaitijahs, un kad beidsot nu wissus rubtu un kapeiku flaitlus kohpa fassaita; tas neprachtigs pirzejs atrohn, ka wissa winna manta ne tikfchoht scho leelu parradu lihdsinah, jo pa wissam istaisijahs pa tam 20 stundahm, 10,485 rubl. 75 kap. sudr. naudas, un nabbagam mulkim waijadseja, sawu dsintu-muischu pahredoht, to sirgu mafah, ne gribbedams par skelmi palikt. —

2.

Diwi jauni wandersekti us sawu zekku fateek semneeku, un to waiza: zil tahli wehl effoht lihds pilssehtai? — "Wehl tschetras stipras juhdses!" atbildeja gohdigs wihrs. — Tahli gan! fazzija tas weens, galwu krattidams; bet ne kaisch neneeka, jo mehseffam diwa; tad katram tik diwi juhdses wehl jaee! — Prohti, schee diwi wandersekti arr' ne wissai dauds fapratta no rehkinaschanas! —

C. M.

G u d r i b a s m a h z i b a s.

61.

Ar warrenaju fakantees,
Pa wissam ne eedrohschejees;
Is tahlam jau ka pehrkons grausch,
Un tewim wissus laulus lausch.

62.

Saimneeki! kad jums meera irr,
Lai neweens schkehleis juhs noschlier,
Weenprachtigi juhs eefelseet,
Bet schkekti fatts drihs pohsta eet.

H.

S l u d d i n a s c h a n a s.

1.

No tahs grammatinas, kam wirskrafts: "Sinnaß pahrschtibas beedrschahm" mehse taggad ohtru drikki effam sagahdajusch, zerredami, ka schi grammatina arri us preekfchu ne mittefees, labbus augtus nest. Warr winnu tapatt Nihga tanni namma pee Sunderzeelas, fur schahs lappas isdohd, ka Jelgawa pee katweefchu rihta mahzita taja Pantenius dabuht pirkt par 3 kap. sudr. — Is schahs paschas grammatinas arri to lappu sewischki effam likkuschi nodrikkeht, fur Amerikaneru schtibas-bees dribas likkumus atrohd. Scho lappinu arri tannis minnetas weetäs warr dabuht par 1 kap. kappera.

2.

Tas stahstß pahrschtibas schabbu Uhr-Nihga, kas lihds ar stabba bildi muhsu rita un 12ta lappä atrohnahs, muhsu lassitaseem tik gauschi ire patizis, ka zerejam, arri zitteem par preeku buhschoht. Tadeht no abraham lappahm druffin leelaku pulku effam likkuschi nodrikkeht, lai ir teg, kas "to katweefchu draugu" arri wiffa gabda ne nemm, tak tahs abbas lappas warr dabuht, un prohti, par 10 kapeikeem kappera.

Drihw drikket. No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas puffes:

Dr. C. E. Napier sky.